

GENERALINIO ADVOKATO

M. POIARES MADURO IŠVADA,

pateikta 2004 m. gegužės 18 d.(1)

Byla C-8/03

Banque Bruxelles Lambert SA (BBL)

prieš

Belgijos valstybės

(*Tribunal de première instance de Bruxelles* (Belgija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Šeštoji PVM direktyva – Apmokestinamojo asmens sąvoka – Paslaugų teikimo vieta – Specialioji investicinių fondų atleidimas nuo mokesčio – IKKB“

1. Teisingumo Teismui pirmą kartą pateikiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą dėl bendros pridėtinės vertės mokesčio sistemos taikymo kolektyvinio investavimo perleidžiamus vertybinius popierius subjektams. Pažymėtina, kad šiuos subjektus neseniai atkreipė dėmesį Bendrijos teisės aktų leidėjas. 2002 m. sausio 21 d. priimtose dvejose Europos Parlamento ir Tarybos direktyvose 2001/107/EB ir 2001/108/EB(2), iš dalies keičiančiose 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyvą 85/611/EEB(3), yra patikslinamos šio subjekto ekonominės veiklos ir valdymo sąlygos. Bet Teisingumo Teismo prašoma sprendimą šioje byloje priimti iš esmės remiantis 1977 m. gegužės 17 d. Tarybos direktyva 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių statymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas(4) (toliau – Šeštoji direktyva).

I – Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

2. Faktinės bylos aplinkybės yra šios. *Banque Bruxelles Lambert SA* (toliau – BBL) teikė pagalbos, informavimo ir konsultavimo paslaugas Liuksemburge steigtomis investiciniams kintamojo kapitalo bendrovėms (toliau – IKKB). BBL nesumokėjo pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) nuo šių paslaugų kainos, atsižvelgdamas į tai, kad Liuksemburgo Didžioji Hercogystė IKKB netaiko PVM. Po 1998 m. atlikto patikrinimo Belgijos mokesčių administratorius pateikė BBL nurodymą sumokėti nuo 1993–1997 m. IKKB suteiktų paslaugų vertės mokėtiną PVM.

3. Šiuo atveju mokesčių administratorius taiko Belgijos PVM kodeksą. Pagal šio kodekso 21 straipsnio 2 dalį „paslaugų teikimo vieta laikoma ta vieta, kur paslaugų teikėjas turi steigsmos savo verslą arba turi nuolatinį įmonę, iš kurios teikia paslaugas, arba, jeigu tokios verslo vietos ar nuolatinės įmonės nėra, ta vieta, kur jis turi nuolatinį adresą arba kur paprastai gyvena“. Tačiau ši taisyklė turi išimtis, nustatytas to paties kodekso 21 straipsnio 3 dalyje, pagal kurią paslaugų

teikimo vieta laikoma ta vieta, kur paslaugą gavėjas turi steigti savo verslą arba turi nuolatinį būstinę, jei tuo pat metu yra tenkinamos šios dvi sąlygos: paslaugą gavėjas yra apmokestinamasis asmuo, steigiamas Bendrijoje, bet kitoje nei paslaugą teikėjas valstybėje narėje, ir paslaugų teikimas *inter alia* apima teisinių patarimų teikiamas intelektines paslaugas arba banko, finansinius ir draudimo sandorius. Taigi pagal Šeštosios direktyvos 9 straipsnį Belgijos teisės aktai pareigoja prieš nustatant, kur buvo suteiktos nagrinėjamos paslaugos, patikrinti, ar paslaugą gavėjas yra apmokestinamasis asmuo.

4. Iš prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nutarties matyti, kad Belgijos valdžios institucijos šias nuostatas aiškino taip. Atsižvelgiant į tai, kad šioje byloje IKKB kaip paslaugą gavėjos pagal Liuksemburgo teisės aktus yra neapmokestinamos PVM, išimties taisyklė dėl paslaugų teikimo vietos, numatyta Belgijos PVM kodekso 21 straipsnio 3 dalyje, taikyta nebuvo. Atitinkamai paslaugos IKKB buvo suteiktos Belgijoje, toje vietoje, kur yra paslaugą teikėjo būstinė. Taigi pagal Belgijos teisės aktus, kurie turėjo būti taikomi faktinių bylos aplinkybių metu, šios paslaugos negali būti atleistos nuo PVM. Belgijos valdžios institucijų teigimu, darytina išvada, kad BBL turi sumokėti PVM nuo Liuksemburgo IKKB suteiktą paslaugą vertės.

5. BBL ginčija šį aiškinimą, nes mano kad jis prieštarauja Šeštosios direktyvos nuostatomis. Todėl jis kreipėsi į *Tribunal de première instance de Bruxelles* (Belgija), siekdamas, kad jam duotas nurodymas būtų paskelbtas negaliojančiu. Viena vertus, jis teigia, kad IKKB yra apmokestinamos PVM pagal Šeštosios direktyvos 4 straipsnį nepriklausomai nuo jo vertinimo pagal nacionalinę teisę ir, kita vertus, kad šiuo atveju suteiktoms paslaugoms yra skirtas tos pačios Direktyvos 13 straipsnis, kur numatytas šių paslaugų atleidimas nuo PVM.

6. Iš šitaip pradėto ginčo kyla du klausimai, kuriuos *Tribunal de première instance de Bruxelles* pateikia Teisingumo Teismui. Pirmuoju klausimu jis nori sužinoti, ar IKKB yra PVM apmokestinamieji asmenys pagal Šeštosios direktyvos 4 straipsnį ir ar todėl turi būti laikoma, kad joms suteiktos paslaugos, taip pat numatytos tos pačios Direktyvos 9 straipsnio 2 dalies e punkte, buvo suteiktos minėto IKKB steigimo vietoje. Antrasis klausimas yra papildomas. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų neigiamas, prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo teisėjas klausia, ar taikant Šeštosios direktyvos 13 straipsnį, kur numatytas specialiojo investicinių fondų valdymo atleidimas nuo PVM, reikia skirti pagalbos teikimo ir konsultavimo valdymo klausimais paslaugas nuo valdymo paslaugų siauręja prasme, jei šios, skirtingai nei pirmosios, reiškia, kad valdytojas turi teisę priimti sprendimą dėl valdomo turto administravimo ir disponavimo juo.

II – IKKB kaip PVM apmokestinamieji asmenys

7. Nors per procesą prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme pagrindinės bylos šalys nesutaria dėl to, ar IKKB yra PVM apmokestinamieji asmenys, Teisingumo Teisme visos pastabas pateikusių šalių, atrodo, sutinka, kad į pirmąjį klausimą turi būti atsakyta teigiamai. BBL, Komisija, Belgijos ir Graikijos vyriausybės mano, kad IKKB pagal Bendrijos teisę yra PVM apmokestinamieji asmenys. Jie nesutinka tik dėl to, kuriais gali būti padaryta tokia išvada, ir iš to kylančių padarinių.

A – IKKB vertinimas pagal Bendrijos PVM taisykles

8. Primintina, kad pagal Šeštosios direktyvos 4 straipsnį bendroji PVM sistema taikoma tik ekonominio pobūdžio veiklai. Šioje nuostatoje apmokestinamasis asmuo yra apibrėžiamas kaip bet kuris asmuo, „savarankiškai vykdomas bet kurioje vietoje bet kuri ekonominė veikla“, nurodytą 2 dalyje, nesvarbu, koks tos veiklos tikslas ar rezultatas“. 4 straipsnio 2 dalyje patikslinama, kad nurodyta ekonominė veikla apima visokių gamintojų, prekyautojų ir kitų paslaugas teikiančių asmenų veiklą, *inter alia* materialaus ir nematerialaus turto naudojimą siekiant gauti nuolatinių

pajam?.

9. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas sprendime *Polysar Investments Netherlands*(5) išskyr? paprast? turto ir investicini? vienet? tur?jim?, apimant? pajam? gavim? iš investuotos nuosavyb?s, ir ekonomin?s veiklos s?vok? pagal Šešt?j? direktyv?. Po to jis patikslino, kad finansini? investicij? atveju paprastas savininko nuosavyb?s teis?s ?gyvendinimas negali pats savaime b?ti laikomas ekonomine veikla(6). Darytina išvada, kad investavimo veikla, atitinkanti savo turt? valdan?io privataus investuotojo veikl?, iš esm?s negali b?ti taip vertinama. M?s? byloje taip pat svarbu atsižvelgti ? tai, kad kreipimasis ? konsultavimo bendroves n?ra tinkamas kriterijus atskirti privataus investuotojo, kuriam netaikoma direktyva, veikl? nuo PVM apmokestinamojo investuotojo veiklos(7). Iš tikr?j?, Teisingumo Teismo teigimu, PVM apmokestinamai veiklai, kuri vykdoma kaip ?mon?s veikla arba siekiant ekonominio tikslo, *inter alia* yra b?dingas tikslas gauti peln? iš investuot? l?š?(8).

10. Taigi pagal šį teismo praktik? ekonomin? veikla turi b?ti suprantama kaip *veikla*, kuri? rinkoje gali vykdyti profesionaliai *organizuota* privati ?mon?, paprastai veikianti, kad gaut? peln?. Pažym?tina, kad ši s?voka turi vien? ypatum?, palyginti su kituose sektoriuose ?prastu jos aiškinimu, pavyzdžiui, su konkurencijos teise, kur ši s?voka taip pat skirta Bendrijos teis?s taikymo sri?iai apibr?žti(9). Apmokestinimo atveju ji remiasi dviem kriterijais – ne tik funkciniu veiklos, bet ir ypa? strukt?riniu organizacijos kriterijumi. Toks apibr?žimas atitinka bendros PVM sistemos siekiam? tiksl? vienodai taikyti mokest? Bendrijos teritorijoje ?sisteigusiems veikiantiems asmenims(10).

11. Remiantis šiais kriterijais atrodo neabejotina, kad IKKB atlikti veiksmai pagal Šešt?j? direktyv? laikytini ekonomine veikla. IKKB yra ?stat? pagrindu ?steigtas kolektyvinio investavimo subjektas. Skirtingai nei specialieji investiciniai fondai, IKKB turi nuo investuotoj? atskirt? teisin? subjektiškum?. Jos pavadinimas yra susij?s su tuo, kad jos kapitalas gali nuolat keistis priklausomai nuo pasirašyt? akcij? arba nupirkt? investicini? vienet?, taip pat nuo turto pasikeitim?(11).

12. Direktyvos 85/611 1 straipsnyje šį bendrovį tikslas apibr?žiamas kaip iš visuomen?s pritraukto kapitalo kolektyvinis investavimas ? perleidžiamus vertybinius popierius ir veikimas vadovaujantis rizikos skaidymo principu. J? veikla yra profesionalaus pob?džio pirkim? ir pardavim? pasikartojimas siekiant patenkinti tre?i?j? asmen? poreikius (dalyvaujan?i? investuotoj?)(12). Tokia veikla lengvai analizuotina kaip organizuotas ir komercinis kapitalo „išnaudojimas“ vertybini? popieri? rinkoje(13). Atsižvelgiant ? šį kriterij? visum?, j? pakanka, kad IKKB b?t? laikytinos PVM apmokestinamaisiais asmenimis pagal Šešt?j? direktyv?.

13. Kad ir kaip būtų, šios išvados nebūtų galima ginoti remiantis IKKB ir holdingo, kuris pagal Teisingumo Teismo praktiką paprastai nėra PVM apmokestinamasis asmuo, veiklos palyginimu(14). Paprastai holdingo bendrovė tenkinasi akcijų kitose bendrovėse valdymu ir neieško kitos naudos nei ta, kuri atsiranda paprastai valdant savo investicijas. Atvirkščiai, pagrindinė IKKB funkcija yra investuoti komerciniais tikslais, siekiant gauti pelną. Nesvarbu, kad to paties emitento dalyvavimas kapitale yra norminiais aktais ribojamas, kad būtų užtikrintas protingas rizikos pasidalijimas(15). Šiuo atžvilgiu pakanka nustatyti, kad IKKB veikia vadovaudamasi tikslu gauti pelną iš investuoto kapitalo, taigi rizika visada yra(16). Taip pat šiuo atveju nėra svarbu atskirti aktyvų ir pasyvų finansinį priemonių valdymą(17). Akivaizdu, kad paprastam turto valdymui gali prireikti didelio savininko aktyvumo. IKKB nuo holdingo labiau skiria siekiai, kuriais jie vadovaujasi, ir jiems būdingas elgesys: holdingas paprastai elgiasi kaip savininkas, suinteresuotas tik gauti pajamą iš savo nuosavybės(18), IKKB elgiasi kaip verslininkas, kuris, investuodamas finansų rinkoje, siekia gauti kuo didesnį pelną, atsižvelgdamas į pasirinktą investavimo politiką.

14. Tačiau ar turi būti atskiriama pati save valdanti IKKB nuo savęs nevaldančios IKKB? Pirmuoju atveju IKKB pati užtikrina visokeriopą savo valdymą, o antruoju ji savo valdymą paveda kitai bendrovei. Komisija, remdamasi Teisingumo Teismo holdingo vertinimu šiuo klausimu, rašytinai se pastabose teigia, kad tik pirmosios bendrovės yra apmokestinamos PVM. Ji nurodo, kad kitos bendrovės valdoma IKKB kaip ir holdingas tik turi vertybinius popierius ir nesudaro apmokestinamų sandorių.

15. Per posėdį Komisija nebesirėmė šiuo skirtumu, ji tik priešpriešino specialiąjį investicinių fondų, neturinčių juridinio asmens statuso, ir IKKB, turinčių juridinio asmens statusą, padėtį. Kad ir kaip būtų, jos rašytinai se pastabose atskleistas skirtumas man neatrodo svarbus. Pagrindinis kriterijus, nustatantis atvejus, kai IKKB turi būti laikoma apmokestinama PMV, yra jos veiklos pobūdis, o ne jos teisinė forma(19). Be abejo, jos veikla turi būti teisinės struktūros, kurią galima apmokestinti, dalis. Taip yra nagrinėjamos veiklos atveju: kad ir koks būtų vidinis jos organizavimas, visos IKKB turi juridinio asmens statusą(20). Joms priklauso vertybiniai popieriai, portfelis, kurį tam tikrais atvejais valdo kita bendrovė. Taigi taikant Šeštąjį direktyvą jas galima laikyti apmokestinamaisiais asmenimis, kad ir kokią teisinę savo veiklos valdymo formą jos būtų pasirinkusios.

16. Atrodo, kad toks sprendimas atitinka mokesčių sistemos paprastumo ir ekonomiškumo reikalavimą. Jis taip pat atitinka vieną iš Šeštosios direktyvos tikslų – nustatyti bendras taisykles, kad tarp palygintinų ūkio subjektų būtų suderintos konkurencijos sąlygos. Pagaliau santykiai tarp IKKB ir jos valdymo bendrovės jokių būdu negali būti lyginami su holdingo ir bendrove, kuri akcijų holdingas turi, santykiais. Iš tikrųjų valdymo bendrovei įgaliojimus perduoda IKKB. Pastaroji lieka atsakinga už kapitalo panaudojimo ir investavimo veiklą. Taigi pagrindinis kriterijus apmokestinimo klausimui išspręsti lieka tai, ar nagrinėjamas asmuo suteikia realią pagalbą vykdant ūkinę veiklą, o ne tai, kaip jis organizuoja savo veiklos valdymą.

17. Todėl į pirmojo klausimo pirmąjį dalį reikia atsakyti, kad Šeštosios direktyvos 4 straipsnis turi būti aiškinamas taip: pagal Direktyvą 85/611 steigtos IKKB yra PVM apmokestinamieji asmenys. Dar reikia nustatyti, kokius padarinius tai turi jiems suteiktą paslaugą vietai.

B – IKKB suteiktą paslaugą vieta

18. Šeštosios direktyvos 9 straipsnyje yra nustatytas principas, kad paslaugą suteikimo vieta yra paslaugą teikėjo nuolatinės įmonės vieta. Tačiau šis principas turi išimčių, viena kuri yra numatyta 9 straipsnio 2 dalies e punkte: konsultavimo, banko ir finansinių paslaugų, suteiktų apmokestinamiems asmenims, įsisteigusiems Bendrijoje, bet ne toje pačioje šalyje kaip paslaugą

teikėjas, suteikimo vieta laikoma ta vieta, kur klientas yra steigė savo verslo vietą.

19. Kadangi yra nustatyta, jog IKKB yra PVM apmokestinamieji asmenys, Šeštosios direktyvos 9 straipsnio 2 dalies e punktas taikytinas joms suteiktoms paslaugoms. Tačiau Belgijos Karalystė prieštarauja šiai išvada. Rašytinai pastabose ji teigia, jog reikia skirti tai, kad ši nuostata taikoma tik IKKB suteiktoms konsultavimo, duomenų apdorojimo ir informacijos teikimo paslaugoms, bet kitaip yra su IKKB suteiktomis valdymo paslaugomis, nes jos apima teisę priimti sprendimą.

20. Šiam išskyrimui pagrįsti ji remiasi Teisingumo Teismo praktika, susijusia su sąlygomis, suteikiamomis teisę pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio A skirsnio b) taisyklę atleisti nuo PVM(21). Tačiau šioje nagrinėjimo stadijoje, kai reikia tik nustatyti paslaugų suteikimo vietą, ši teismo praktika nėra svarbi. Pakanka nustatyti, kad 9 straipsnio 2 dalies e punkto trečioji ir penktoji traukos konsultavimo paslaugas apima taip pat kaip ir banko ir finansinius sandorius.

21. Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Šeštosios direktyvos 9 straipsnio 2 dalies e punktas taikomas ir valdymo paslaugoms, nes jos suteikiamos vykdant finansinius sandorius. Jei šios paslaugos buvo suteiktos apmokestinamiesiems asmenims, steigusiems Bendrijoje, bet ne toje pačioje šalyje kaip paslaugų teikėjas, suteikimo vieta turi būti laikoma ta vieta, kur klientas yra steigė savo verslo vietą.

III – Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktyje numatyto atleidimo nuo PVM taikymo sritis

22. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikė teismas mano, kad tam, jog būtų priimtas sprendimas pagrindiniame byloje, užtenka teigiamo atsakymo į pirmąjį klausimą ir dėl to nebelieka antrojo klausimo objekto, bet, mūsų manymu, gali būti naudinga išanalizuoti ir jį.

23. Pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktyje nustatytą schemą valstybės narės atleidžia nuo mokesčio „specialiojo“ investicinio fondo, kaip juos apibrėžia valstybės narės, valdymą“. Šiuo klausimu nesutariama ir dėl bendro šios nuostatos aiškinimo, ir dėl valdymo sąvokai suteiktinos konkrečios prasmės.

A – Aiškinimo taisyklės

24. Pastabas pateikusių šalių sutinka dėl nusistovėjusioje teismo praktikoje nustatytos bendros taisyklės, kad nuostatos dėl atleidimo nuo mokesčio, numatytos Šeštosios direktyvos 13 straipsnyje, turi būti aiškinamos pažodžiui, kai jos nustato nukrypimus nuo principo, pagal kurį PVM turi būti apmokestinama kiekviena apmokestinamojo asmens atlygintinai suteikta paslauga(22).

25. Taip pat atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nutartyje pateiktą informaciją, gali būti naudinga priminti, kad atleidimas nuo mokesčio kaip ir mokesčio mokėtojo sąvoka yra savarankiška Bendrijos teisės sąvoka, kuri turi būti taikoma bendrajame Šeštosios direktyvos nustatytos bendros PMV sistemos kontekste(23). Tai, kad 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktyje daroma nuoroda į valstybių narių teisę, nereiškia, jog valstybių įstatymai turi nustatyti atleidimo nuo mokesčio taikymo sritį. Viena vertus, ši nuoroda yra susijusi tik su specialiojo investicinio fondo apibrėžimu, o ne su jo padėties bendrojo PVM taisyklės atžvilgiu nustatymu. Kita vertus, taikant Direktyvą 85/611 nuo šiol pati nuomonė iš dalies patenka į Bendrijos teisės galiojimo sritį.

26. BBL mano, kad nagrinėjant yra būtina atsižvelgti ir į šios nuostatos *ratio legis*, t. y. valstybių narių bendros politikos priežastis, dėl kurių pateisinamas toks atleidimas nuo mokesčio. Paaiškėjo, kad šios priežastys buvo pateiktos rengiant Šeštosios direktyvos 13 straipsnį. Kalbant

apie mėsą nagrinėjimą nuostatų, jos, be abejo, turi bendrą BBL pabrėžtą siekį paskatinti indėlininkus kolektyviai investuoti. Bet šio atleidimo priežastis visų pirma yra praktinė – išvengti, kad sutarties pagrindu steigtiems fondams būtų nustatytas mokestis, kurio juridinio asmens statusą turintys investavimo subjektai, patys užtikrinantys savo valdymą, neturėtų būti pareigoti mokėti, remiantis 13 straipsnio B skirsnio d punkto 5 papunktyje numatytu atleidimu nuo mokesčio. Pagal šią nuostatą nuo PVM yra atleidžiami sandoriai, skaitant derybas, bet išskyrus saugojimą ir valdymą, susijusius su akcijomis, turto dalimis bendrovėse ar asociacijose, obligacijomis ir kitais vertybiniais popieriais, išskyrus dokumentus, nustatančius nuosavybės teisę į prekes, arba Šeštosios direktyvos 5 straipsnio 3 dalyje nurodytas teises ar vertybinius popierius.

27. Šiuo klausimu Belgijos vyriausybė teigia, kad tik sutarties pagrindu steigto fondo atleidimas nuo mokesčio, neatleidžiant statų pagrindu steigto fondo, perdavusi savo turto valdymą, galėtų daryti tokį vienodam skirtingą kolektyvinio investavimo subjekto traktavimui. Pastarasis argumentas man atrodo įtikinamas. IKKB pagrįstai galima taikyti specialiesiems investiciniams fondams numatytą schemą, nes jie yra tokioje pat padėtyje. Tačiau iš to negalima daryti tokios išvados, kaip teigė BBL, kad šiems investavimo subjektams suteiktą paslaugą visuma turi būti atleista nuo mokesčio. Šio atleidimo taikymo sričiai apibrėžti dar reikia patikslinti valdymo sąvokos reikšmę nagrinėjamos nuostatos kontekste.

28. Šiai išvadai neprieštarauja tariamas nevienodas kolektyvinio investavimo subjekto traktavimas, dėl kurio, BBL manymu, atleidimas nuo mokesčio gali būti taikomas tik tam tikroms specialiojo investicinio fondo valdymo paslaugoms. Viena vertus, pati savo valdymą užtikrinanti IKKB, kuri kreiptųsi į trečiojo asmens dėl paslaugų, tiesiogiai nesusijusią su jos veiklos valdymu, mokesčio atžvilgiu būtų tokioje pat padėtyje kaip ir specialieji investiciniai fondai. Šiuo atžvilgiu neturi padarinti tai, kad IKKB turi galimybę pati užsitikrinti šias paslaugas, nebūdama apmokestinama PVM, o specialusis investicinis fondas tokios galimybės neturi. Šiuo atveju galimas skirtingas IKKB ir specialiojo investicinio fondo traktavimas iš esmės yra tik prasta bendrosios PVM sistemos, pagal kurią apmokestinama tik nepriklausomai vykdoma veikla, taikymo, kai yra dviejų savarankiškų mokesčių mokėtojų santykis, padarinys(24). Kita vertus, paisant BBL argumentą šiuo klausimu, reikia sutikti, kad labai daug suteiktą paslaugą, daugiau ar mažiau susijusią su specialiojo investicinio fondo valdymu, galėtų patekti į šio atleidimo nuo mokesčio taikymo sritį. Tai gerokai praplėstų Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio aiškinimą, kuris turi būti pažodinis.

B – *Valdymo sąvoka pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktį*

29. Šeštoji direktyva neapibrėžia valdymo sąvokos, taip pat ji neapibrėžia ir 13 straipsnio B skirsnio d punkte nurodytą sandorio objekto. Daugelyje sprendimų Teisingumo Teismas turėjo galimybę patikslinti kai kurių iš jų prasmę. Bet jis dar nė karto nėra pasisakęs dėl 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktyje numatyto atleidimo nuo mokesčio.

30. Kadangi nėra apibrėžimo, BBL siūlo remtis bendrąja prasme, kuri nacionalinėje civilinėje teisės doktrina suteikia valdymo sąvokai. Nors ir gundantis, šis pasiūlymas nepriimtinas. Primintina, kad Teisingumo Teismas yra aiškiai nutaręs, kad turto valdymui PVM netaikomas. Todėl apibrėžimas, skirtas daugiausia būtų tokio pobūdžio sandoriams, turi būti atmestas. Juo nebūtų galima logiškai pasinaudoti nustatant atleidimo nuo mokesčio taikymo sritį, kai pagal apibrėžimą numatomas išankstinis apmokestinimas.(25).

31. Teisingumo Teisme pateiktose pastabose daugiausia dėmesio yra skirta klausimui, ar valdymas turi būti suprantamas kaip apimantis galimybę priimti sprendimą. Toks yra Komisijos ir Graikijos vyriausybės pasirinktas aiškinimas. Valdymas pagal šią nuostatą atitiktų tik finansinį valdymą siaurąja prasme, kuris apima teisę priimti sprendimą investavimo kapitalo panaudojimo politikos klausimais. Šiam aiškinimui prieštarauja BBL ir Belgijos vyriausybė. Ji manymu, valdymo

s?voka turi b?ti suprantama pla?iai ir ji apima konsultavimo valdymo klausimais sud?tines dalis.

32. Man atrodo, kad klausimas yra neteisingai formuluojamas. Aiškinant šios s?vokos prasmę reikia remtis ne tik struktūros elementais, bet ir nuostatos, kurios kontekste ji pateikiama, tikslu. Siekiant įgyvendinti šį tikslą b?tina atleidimui nuo mokes?io nustatyti tokias s?lygas, kad atleidimas nuo mokes?io nepažeistų mokes?io visuotinumą principo ir kartu išlaikytų atleidimo objekto prasmę(26). Remiantis šiuo poži?riu leidžiama atleisti nuo mokes?io ir sandori?, tiesiogiai susijusi? su investicini? fond? valdymo sistema, visum?. Todėl atleidimas neb?tų apribotas vien teise priimti sprendim?. Bet jis negali apimti visų paslaugų, suteiktų kolektyvinio investavimo subjektams, kurių situacija yra tokia pat kaip specialių investicinių fondų.

33. Mano nuomone, nuo mokes?io atleisti sandoriai turi apimti sandorius, glaudžiai susijusius su l?š? panaudojimu, t. y. investavimo, aktyvų pirkimo ir pardavimo politikos apibr?žimu. Jei nuo mokes?io atleisti sandoriai neapsiriboja sprendimo pri?mimu, jie turi b?ti bent jau tiesiogiai susiję su prekyba vertybiniais popieriais. Kad b?tų galima taikyti atleidimą nuo mokes?io, reikia nustatyti, ar nagrin?jamas paslaugų teikimas yra iš tikrų? neatsiejamas nuo sandorių, pagal Šeštąją direktyvą tiesiogiai atleidžiamų nuo mokes?io. Atvirkš?iai, paslaugų teikimas, lengvai atskiriamas nuo fondų valdymo tiesiogine prasme, turi b?ti vertinamas kaip apmokestinamas PVM.

34. Be to, panašiai samprotaudamas Teisingumo Teismas, nagrin?damas Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 3–5 papunk?iuose numatytus atleidimus nuo mokes?io, nubr?ž? skirtumą tarp neapmokestinamų? sandorių ir paprastų materialių, administracinių arba techninių paslaugų teikimo, kuris nėra nei b?dingas, nei esminis neapmokestinamoms operacijoms(27). Man atrodo, toks pat nagrin?jimas *mutatis mutandis* taikytinas Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktyje numatyto atleidimo nuo mokes?io taikymo sri?iai.

35. Iš tokio nagrin?jimo darytina išvada, kad, norint apibr?žti atleidimo nuo mokes?io, numatyto 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktyje, taikymo sritį, reikia iškelti klausimą, ar nagrin?jamas paslaugų teikimas yra tiesiogiai susijęs su finansine fondo pad?timi, darydamas esminį ?taką finansinių rizikos vertinimui arba sprendim? dėl investavimo ir kapitalo panaudojimo pri?mimui(28).

36. Šioje byloje prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo pateiktoje informacijoje apie IKB suteiktas paslaugas neleidžia daryti išvados, kad kalbama apie sandorius, neatsiejamus nuo pastarų? valdymo(29). Reikalui esant prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateiktas teismas tur?s priimti sprendimą dėl suteiktų paslaugų tikrojo pobūdžio.

37. Tačiau BBL pateikia dar du pažodinius argumentus, kurie, jo manymu, gali pakeisti šį nagrin?jimą. Pirmasis, pateiktas per posėdį, yra susijęs su Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 5 papunktyje pateiktos valdymo s?vokos ir valdymo s?vokos pagal 6 papunktį sugretinimu. 13 straipsnio B skirsnio d punkto 5 papunktyje nustatyta, kad „valstyb?s nar?s atleidžia nuo mokes?io sandorius, ?skaitant derybas, *bet išskyrus valdymą ir saugojimą*“, susijusius su akcijomis, turto dalimis bendrov?se ar asociacijose, ?monių obligacijomis ir kitais vertybiniais popieriais, išskyrus dokumentus, nustatančius nuosavyb?s teisę ? prekes, 5 straipsnio 3 dalyje nurodytas teises ar vertybinius popierius“(30). Atleidimas nuo mokes?io pagal 6 papunktį yra tiesiogiai susijęs su 5 papunktyje numatyta išimtimi. Taigi reikia valdymo s?voką pagal 6 papunktį suvokti pla?iai, kad b?tų atitinkama apmokestinimo išlyga pagal 5 papunktį. Primintina, kad remiantis Teisingumo Teismo praktika valdymas pagal 5 papunktį yra paprastas materialinio, techninio arba administracinio pobūdžio paslaugų teikimas, nesukeliantis teisinių arba finansinių padarinių(31).

38. Šis argumentas reiškia, kad abiejų Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto s?vokų turinys yra tapatus. Panašaus tapatumo nėra. Šios nuostatos 5 papunktyje teis?s aktų

leidžjo pasirinkta valdymo sųvoka yra susiaurinta pradinų Komisijos pasiųlyta formuluotų, kuri apųmų sandorių, susijusių su reikalavimo teise, akcijomis, obligacijomis ir kitais vertybiniais popieriais, visumų(32). ųvedant ųių sųvokų buvo siekiama, kad atleidimas nuo mokesųio nebųtų taikomas materialioms, techninųms arba administracinųms pagalbos ir vykdymo uųduotims, tiesiogiai nesusijusioms su vertybinų popierių prekybos sandoriais. Atvirkųųiai, valdymas pagal 6 papunktų yra pozityvi nuostata, tiesiogiai skirta vertybinų popierių fondui suteiktų akcininkų portfelio valdymo veiklai. ųiuo poųiųriu valdymas yra viena ių dviejų sudedamųjų specialiojo investicinio fondo dalių, be depozitarijui patiktų fondo aktyvų saugojimo. Taigi ųios sųvokos negalima iųplųsti taip, kad ji apimtų valdytojui suteiktas paslaugas, kurios nųra tiesiogiai susijusios su lųų naudojimu.

39. Antrasis BBL argumentas grindųiamas tuo, kad investicinių fondų valdymo bendrovių veikla neseniai buvo iųplųsta taikant Direktyvų 2001/107. Tai yra pagrindinis ių jo raųtu pateiktų argumentų(33). Tiesa, Direktyva 2001/107 patikslina ir iųpleųia kolektyvinio investavimo subjektų valdymo bendrovių veiklų, *inter alia* konsultavimo investavimo klausimais funkcijas(34). Taųiau man atrodo, kad ųis iųplųtimas visai neturi mechaninųs ųtakos minųtos veiklos patekimui ų valdymo sųvokų pagal ųeųtosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktų. Viena vertus, ųių dviejų tekstų objektas yra skirtingas ir niekas netrukdo valdymo sųvokos kiekvienu atveju vertinti skirtingai. Taųiau, kita vertus, reikia priminti, kad ųi konsultavimo veikla paųioje Direktyvoje 2001/107 yra suvokiama tik kaip „nepagrindinųs paslaugos“ ųalia pagrindinųs fondų valdymo veiklos(35). PVM sistemos kontekste visiųkai ųmanoma jas vertinti kaip „nepagrindinius sandorius“. Pagal Teisingumo Teismo praktikų taip yra vertinamos paslaugos, kurios nųra apmokestinamos veiklos „tiesioginis, nuolatinis ir bųtinas tųsinys“(36). Tokia veikla turi bųti laikoma atskirais sandoriais, turinųiais savo rezultatų, kuriuos atitinkamai suvokia tretieji asmenys Taigi jų nebųtų galima sutapatinti su fondo valdymu siekiant atleidimo nuo PVM.

40. Baigdamas ųų nagrinųjimų manau, kad ųeųtosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktųio ųodis „valdymas“ yra skirtas ne tik valdymo paslaugoms, apimanųioms teisų priimti sprendimų, bet ir sandoriams, kurie gali turųti tiesioginių padarinių specialiųjų investicinių fondų ir analogiųskų subjektų finansinei padųųiai, darydami esminų ųtakų sprendimų dųl investavimo ir kapitalo panaudojimo priųmimui.

IV – Iųvada

41. Atsiųvelgiant ų iųdųstytus samprotavimus, Teisingumo Teismui siųlytina ų *Tribunal de premiųre instance de Bruxelles* pateiktus klausimus atsakyti taip:

„1. 1977 m. geguųųs 17 d. Tarybos direktyvos 77/388/EEB dųl valstybių narių apyvartos mokesųių ųstatymų derinimo – Bendra pridųtinųs vertųs mokesųio sistema: vienodas vertinimo pagrindas 4 straipsnis turi bųti aiųkinamas taip: investicinųs kintamojo kapitalo bendrovųs, ųsteigtos pagal 1985 m. gruodųio 20 d. Tarybos direktyvų 85/611/EEB dųl ųstatymų ir kitų teisųs aktų, susijusių su kolektyvinio investavimo ų perleidųjamus vertybinius popierius subjektais (KIPVPS), derinimo yra pridųtinųs vertųs mokesųiu apmokestinami asmenys, todųl turi bųti laikoma, kad joms suteiktos paslaugos, numatytos ųeųtosios direktyvos 77/388 9 straipsnio 2 dalies e punkte, buvo suteiktos toje vietoje, kur ųios bendrovųs yra ųsteigusios savo verslų.

2. Atsiųvelgiant ų pirmojo klausimo atsakymų, ų antrųjų klausimų atsakyti nereikia.“

1 – Originalo kalba: portugalų.

2 – Direktyva 2001/107/EB, ių dalies keiųianti Tarybos direktyvų 85/611/EEB dųl ųstatymų ir kitų

teisės aktų, susijusių su kolektyvinio investavimo ? perleidžiamus vertybinius popierius subjektais (KIPVPS), derinimo siekiant reguliuoti valdymo ?monių veiklą ir supaprastintus prospektus (OL L 41, 2002, p. 20) ir Direktyva 2001/108/EB, iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 85/611/EEB dėl ?statymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kolektyvinio investavimo ? perleidžiamus vertybinius popierius subjektais (KIPVPS), derinimo, atsižvelgiant ? KIPVPS investicijas (OL L 41, 2002, p. 35). Ši? Direktyvą perkėlimo terminas yra 2004 m. vasario 13 d.

3 – Direktyva dėl ?statymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kolektyvinio investavimo ? perleidžiamus vertybinius popierius subjektais (KIAVPS), derinimo (OL L 375, p. 3).

4 – OL L 145, p. 1.

5 – 1991 m. birželio 20 d. Sprendimas (C?60/90, Rink., p. I?3111, 13 punktas). Žr. taip pat 1993 m. birželio 22 d. Sprendimą *Sofitam* (C?333/91, Rink., p. I?3513, 12 punktas).

6 – 1996 m. birželio 20 d. Sprendimas *Wellcome Trust* (C?155/94, Rink., p. I?3013, 32 punktas).

7 – *Ibidem*, 37 punktas.

8 – 2000 m. lapkričio 14 d. Sprendimas *Floridienne ir Berginvest* (C?142/99, Rink., p. I?9567, 28 punktas).

9 – Žr., *inter alia*, 1991 m. balandžio 23 d. Sprendimą *Höfner ir Elser* (C?41/90, Rink., p. I?1979).

10 – Išsamiau apie Bendrijos mokesčių teisės tikslus žr. Berlin, D., *Droit fiscal communautaire*, PUF, Paris, 1988, p. 229 ir kt.

11 – Žr. Kremer, C. & Lebbe, I., *Les organismes de placement collectif en droit luxembourgeois*, Larcier, Bruxelles, 2001.

12 – Plg. generalinis advokatas W. van Gerven išvadoje byloje *Polysar Investments Netherlands* (min?tas 5 išnašoje sprendimas) nurodo panašius ? ekonomin?s veiklos kriterijus požymius, numatytus Šeštosios direktyvos 4 straipsnyje .

13 – Dėl Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 2 dalies išnaudojimo s?vokos žr. 1997 m. vasario 6 d. Sprendimą *Harnas & Helm* (C?80/95, Rink., p. I?745).

14 – Priminimui žr. 2001 m. rugsėjo 27 d. Sprendimą *Cibo Participations* (C?16/00, Rink., p. I?6663, 19 punktas). Tiesa, kad tam tikrais atvejais holdingo bendrov? gali atlygintinai teikti savo filialams administracines, finansines, apskaitos ir technines nenuolatines paslaugas. Tačiau konkrečiai šiais išskirtiniais atvejais Teisingumo Teismas nutar?, kad holdingo ?sikišimas ? savo filialų valdym?, jei atliekamos pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsn? PVM apmokestinamos operacijos, gali būti vertinamas kaip ekonomin? veikla (min?to 8 išnašoje sprendimo *Floridienne ir Berginvest* 19 punktas).

15 – Komisija iš esm?s primena, kad pagal Direktyvos 85/611 25 straipsn? IKKB negali ?sigyti daugiau kaip 10 % akcijų, nesuteikiant?i? balsavimo teis?s, arba obligacijų iš vieno emitento.

16 – Min?to 8 išnašoje sprendimo *Floridienne ir Berginvest* 28 punktas.

17 – Tokiu atskyrimo kriterijumi remiasi Belgijos Karalystė siekdama nustatyti, kad IKKB, skirtingai nei holdingo bendrovės, yra apmokestinamieji asmenys. Be to, šiuo klausimu pažymėtina, kad Belgijos valstybės pastabos, pateiktos Teisingumo Teisme, skiriasi nuo jos pozicijos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme.

18 – Apibūdindamas holdingo veiklą Teisingumo Teismas nustatė, kad „obligacijų turėtojo veikla gali būti apibrėžta kaip investavimo forma, neperžengianti paprasto turto valdymo formos ribų“ (minėto 13 išnašoje sprendimo *Harnas & Helm* 18 punktą).

19 – Kitame kontekste Teisingumo Teismas paskelbė, kad „fiskalinio neutralumo principas prieštarauja *inter alia* tam, kad tokie subjektai, atliekantys tuos pačius veiksmus, būtų skirtingai vertinami apmokestinimo PVM požiūriu. Darytina išvada, kad šis principas būtų pažeistas, jei galimybė pasinaudoti atleidimu nuo mokesčio, numatyto sandoriams, kuriuos vykdo 13 straipsnio A skirsnio 1 dalies b ir g punktuose minimos įmonės ir subjektai, priklausytų nuo teisinės formos, kurią apmokestinamasis asmuo pasirinko savo veiklai vykdyti“ (1999 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Gregg*, C-216/97, Rink., p. I-4947, 20 punktą). Atitinkamai nagrinėjamo asmens teisinė forma nėra svarbi ir tuo atveju, kai priimamas sprendimas, ar jis yra apmokestinamasis asmuo.

20 – Tai yra pagrindinis kriterijus, pagal kurį IKKB atskiriamos nuo specialiųjų investicinių fondų. Pastarieji yra įsteigti sutarties pagrindu, neturėdami juridinio asmens statuso. Suprantama, kad, nebūdami teisės subjektai, mokesčių atžvilgiu jie tam tikru požiūriu yra „neegzistuojantys“. Taigi negalima padaryti kitaip, tik apmokestinti valdymo bendrovę, valdančią nedalijamą portfelį. Bet toks sprendimas tam tikru požiūriu priimamas tik dėl to, kad nėra kitokio sprendimo ir kad yra bėtinybė.

21 – 2002 m. kovo 21 d. Sprendimas *Zoological Society* (C-267/00, Rink., p. I-3353).

22 – Žr. paskutinį priimtą 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimą *Dornier* (C-45/01, Rink. p. I-0000, 42 punktą).

23 – 1997 m. birželio 5 d. Sprendimas *SDC* (C-2/95, Rink., p. I-3017, 21 punktą).

24 – Generalinis advokatas Ruiz-Jarabo Colomer taip pat samprotavo savo išvadoje byloje *SDC* (minėtas 23 išnašoje sprendimas), 54 ir kiti punktai.

25 – Šiuo klausimu žr. generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer išvadą byloje *SDC* (minėtas 23 išnašoje sprendimas), 57 punktą.

26 – Dėl bėtinybės nustatyti labai plačią PVM taikymo sritį žr. 1990 m. gruodžio 4 d. Sprendimą *Van Tiem* (C-186/89, Rink., p. I-4363, 17 punktą).

27 – Minėtas 23 išnašoje sprendimas *SDC*, ir 2001 m. gruodžio 13 d. Sprendimas *CSC Financial Services* (C-235/00, Rink., p. I-10237).

28 – Pažymėtina, kad kitame kontekste pasisakydamas dėl „žmonių valdymo“, numatyto EB 43 straipsnio antrojoje pastraipoje, Teisingumo Teismas nutarė, kad kalbama apie dalyvavimą bendrovėje, suteikiančioje savo akcijų turėtojui galimybę daryti „tam tikrą toką bendrovės sprendimą, leidžiančią apibrėžti jos veiklą“ (2000 m. balandžio 13 d. Sprendimo *Baars*, C-251/98, Rink., p. I-2787, 22 punktą).

29 – Kalbama apie informacijos teikimą, pagalbą valdant turtą, bet neperžengiant IKKB nusistatytos politikos ribų, materialinę pagalbą vertybinių popierių įgijimui, pasirašymui ir perleidimui.

30 – Išskirta mano.

31 – Minuto 27 išnašoje sprendimo *CSC Financial Services* 28 punktas.

32 – Žr. Rezoliucijų dėl Europos Parlamento nuomonės dėl Europos Bendrijos Komisijos pasiūlymo Tarybai dėl Šeštosios direktyvos dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas (OL C 40, 1974, p. 34).

33 – Tiesą pasakius, BBL šiuo klausimu taip pat remiasi 1993 m. gegužės 10 d. Tarybos direktyva 93/22/EEB dėl investicinių paslaugų vertybinių popierių srityje (OL L 141, p. 27). Tačiau akivaizdu, kad šios Direktyvos 2 straipsnio 2 dalies h punktas netaikomas kolektyvinio investavimo subjektams, taip pat šie subjektai depozitarijams ir valdytojams.

34 – Direktyvos 85/611, iš dalies pakeistos Direktyva 2001/107, 5 straipsnyje yra nustatyta, kad, „patikėjimo fondai (specialieji investiciniai fondai) ir investiciniai bendrovių valdymo veikla pagal šią Direktyvą apima funkcijas, nurodytas II priede, kuris nėra išsamus“. Šios Direktyvos II priedas yra skirtas portfelio valdymo, administravimo ir prekiaavimo juo funkcijoms. 5 straipsnio 3 dalyje, kaip 2 dalies išimtis, nustatyta, kad, be patikėjimo fondų (specialieji investiciniai fondai) ir investicinių bendrovių valdymo, valstybės narės gali leisti valdymo įmonėms teikti investicijų portfelio individualizuoto valdymo paslaugas ir kaip nepagrindines paslaugas teikti investicinius patarimus bei kolektyvinio investavimo subjektų investicinių vienetų saugojimo ir administravimo paslaugas.

35 – Direktyvos 85/611, iš dalies pakeistos Direktyva 2001/107, 5 straipsnio 3 dalies b punktas.

36 – Žr. analogišką 1996 m. liepos 11 d. Sprendimą *Régie dauphinoise* (C-306/94, Rink., p. I-3695, 18 punktas).